

מי אמרינן: מאי דגנב הא לא זבין [לא מכר הגנב את כל הגניבה], ואין כאן "ומכרו כולו".

או דלמא: מה דזבין הא לא שייר [לא היה שיור במכירה], שהרי זה הוא "כל" הבהמה, וקרינן ביה "ומכרו כולו".⁽²³⁾

ומסקינן: תיקו!

תנו רבנן:

גנב ונתן לאחר שיטבחנו, וטבח השליח —

או שגנב ונתן לאחר שימכרנו, ומכר השליח —

העובר בה, הוי שיור; או דילמא: כיון דלמיפרש מינה קאי [היות והעובר עומד לצאת ממנה], לא הוי שיור.

איכא דאמרי לפרש את צדדי הספק:

האם נאמר: כיון ד"לאו ירך אמו הוא" לא הוי שיור; או דילמא: כיון דצריך לאשתרווי בהדה בשחיטה, [כיון שהעובר אין לו היתר אלא על ידי שחיטת אמו], כמאן דשייר בגופה דמי, [כאילו שייר בגוף האם].⁽²¹⁾

ומסקינן: תיקו!

בעי רב פפא: גנבה ואחר כך קטעה, ומכרה,⁽²²⁾ מהו לחייבו בארבעה וחמשה?

ומפרשת הגמרא את צדדי הספק:

או שגנב והקדיש.⁽¹⁾

עמ-א

הגניבה, ומכר חוץ מאלו, אם הוא שיור, [וראה הערה 9].

ב. כתב ב"ם של שלמה" סימן ל: לא נסתפקה הגמרא אלא כשקטע את ידה או את רגלה שהוא דבר הניתר עמו בשחיטה, אבל כשגזז צימרה או שקצץ קרנה, בזה אפילו לדעת הסובר שהוא שיור, מכל מקום באופן זה אינו שיור, כי "מאחר דלא שייר במכירה מידי, רק שלא מכר מה שגנב, ואין זה היכר, דבהמה שלימה גנב, שלימה מכר".

ג. בהכרח צריך לומר שלא נסתפקה הגמרא אלא בקטע את ידה, אבל הכחישה הבהמה פשיטא שהוא חייב עליה, וכדמוכח מברייתא שהובאה לעיל סה א: "שמינה והכחישה משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה, כעין שגנב".

1. א. פירשו התוספות והרא"ש, שהקדישו לבדק הבית, שהרי מבואר בגמרא לעיל עו א — ומוכח כן מן המשנה לעיל עד ב — שהקדש

21. כתב הרשב"א: מסתברא דאליבא דרב (י) קא מיבעיא ליה, דאיהו הוא דאמר דדבר הניתר בשחיטה הוי שיור, ועובר ניתר בשחיטת האם, ולולי שניתר בשחיטת האם אינו ניתר, ומשכחת לה בבן שמונה חי אי נמי בבן תשעה מת [שאלו בלבד, אין להם היתר אלא בשחיטת אדם].

ולפי זה נמצא, שאם כי בפשטות רב מחמיר מלוי, וסובר, שרק דבר הניתר בשחיטה הוא דהוי שיור, מכל מקום פעמים שהוא מחמיר, שצריך למכור כל דבר הניתר עמו בשחיטה.

22. או טבחה.

23. א. ב"קובץ שעורים" אות עז, נראה שמבאר את ספק הגמרא: מתי נקבע מה הוא "כל" הבהמה, האם בשעת הגניבה, או שמא בשעת הטביחה, [וראה שם, שהספק הוא מתי חל החיוב].

ולכאורה לפי זה הוא הדין שיש להסתפק בהיפוך, אם נתעברה או שכאו עליה גזות לאחר

גנב והקיף [מכרו בהקפה].(2)

או שגנב והחליף את הגניבה בדבר אחר, בקנין "חליפין".

אינו חשוב כמכירה, משום ש"מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן", ובהכרח שברייתא זו המחייבת ארבעה וחמשה משום הקדש, עוסקת בהקדש בדק הבית, וסברת "מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן" אינה אלא בקדשי מזבח, ששמו של בעל הקרבן עליו. [מיהו, לדעת ריש לקיש לעיל סח ב, המפרש את המשנה בדף עד ב, שהיא אינה עוסקת כלל בהקדשו של הגנב אלא של הבעלים, אם כן אין סתירה לברייתא מן המשנה, והמקדיש חייב משום מכירה].

אך ראה ברמ"ה רבינו יהונתן ומאירי [הובאו בשיטה מקובצת, וראה "נמוקי יוסף" בדעת הרי"ף], שלא תירצו כהתוספות, ודחו דברי ברייתא זו מהלכה, משום שהיא אכן סותרת את המשנה; וראה עוד בתוספות ר"ד לעיל עו א, שאף בקדשי בדק הבית "שמו עליו, שהרי הבעלים מוסיפים חומש בפדיונו, וכל אדם אין מוסיפין חומש", וראה עוד בשיטות הראשונים בזה ב"ספר המפתח".

ב. ב"קובץ ביאורים" לבבא קמא אות נט, הביא בשם ה"מנחת חינוך" [מצוה נד], שאם הקדיש ונשאל על הקדשו, הרי זה פטור מארבעה וחמשה, שהרי התרת החכם עוקרת למפרע את ההקדש, וכאילו לא הקדיש.

ותמה על דבריו: כי היות וההלכה כרב נחמן [לעיל סח א], שאפילו אם לא חלה המכירה הרי הוא חייב, אם כן מה בכך שנעקר ההקדש למפרע, והרי על הדיבור אנו מחייבים אותו ולא על החלות [שבלאו הכי אינה חלה], והדיבור הרי לא נעקר למפרע!?

וכתב ש"אפשר ליישב דבריו", שהרי אם נאמר כסברא זו, אם כן בדין שאם גנב ומכר ונמצאת טעות במכירה, יהיה חייב בארבעה

וחמשה, שהרי הטעות אינה מבטלת אלא את חלות הקנין, אבל הפעולה לא תבטל על ידי טעות, ולחיוב ארבעה וחמשה אין אנו צריכים אלא את מעשה המכירה גרידא; אבל באמת זה אינו, כי אף שלדעת רב נחמן אין צורך שיועילו מעשיו, מכל מקום את מעשה המכירה מיהא בעינן, וכשם שאם משך ברשות הרבים [שאינה קונה], אנו אומרים שלא היה כאן מעשה הקנין, הוא הדין אם היה טעות במכר ואין כאן רצון לקנות, שאף מעשה הקנין אין כאן, ומשום שהקנין כשם שהוא צריך את אחד מדרכי הקנין, כך צריך את רצון הקונה והמקנה; ואם כן גם כשנשאל על הקדשו, גזירת הכתוב הוא שיהיה כטעות גמורה בשארי קנינים, ו"אפשר" שפטור מארבעה וחמשה; [ויש לעיין איך יתיר לו החכם דבר שאינו אלא פטומי מילי בעלמא, וראה מה שציין המגיה על ה"מנחת חינוך" הנדמ"ח, אות כ בהערות], וראה עוד ב"קובץ שיעורים" אות לד.

וה"מנחת חינוך" [הנדמ"ח אות לה] כתב, שאפילו בנדר על דעת רבים, שבעלמא אין מועיל לו שאלה, מכל מקום כאן יועיל שאלה, ומשום ש"גם הרבים מסכימים, כיון דאין ההקדש חל, למה לא יסכימו, ועדיף מלדבר מצוה דמהני שאלה, ואפילו על דעת רבים, ועיין ש"ך חו"מ סימן רנ"ה סק"ו".

2. העירו האחרונים, שאם כן בהכרח שהיתה המכירה על ידי משיכה, שהרי לא שילם לו מיד, ו"משיכה" אינה קונה אלא מדרבנן!?

ביאור קושייתם: למאן דאמר "מעוה קונות" מן התורה ולא משיכה, [וכמותו אנו פוסקים להלכה], לאו דוקא משיכה אינה קונה, אלא כל קנין אחר שעושה בגוף החפץ אינו מועיל

או שגנב ונתן כמתנה. (3)

או שגנב ופרע את השור בחובו, או שגנב ופרע את השור בהיקפו [פרע בו את הקפותיו לחנות]. (4)

או שגנב ושלח סבלונות [דורונות, שדרך חתן לשלוח לארוסתו] בבית (5) חמיו – (6)

בכל אלו, הרי זה משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

ותמהינן: מאי קא משמע לן ברייתא זו! ?

ומשנינן: חידוש יש ברישא, וחידוש בסיפא:

אשמעינן רישא: "גנב ונתן לאחר, וטבח בשליחותו שהוא חייב, וגנב ונתן לאחר ומכר בשליחותו שהוא חייב; והשמיענו בזה התנא ריש שליח לדבר עבירה בטביחה ומכירה, דאף על גב דבכל התורה כולה, אין שליח לדבר עבירה, מכל מקום הכא – בטביחה ומכירה – יש שליח לדבר עבירה!

מאי טעמא?

משום שנאמר: "וטבחו או מכרו", מה מכירה דלא אפשר דלאו על ידי אחר דהיינו

לו, ובהערה שבנדמ"ח! ?

ותירץ בשם הראב"ד: "דאיכא למימר דמכל מקום נשתרש בחטא בטביחה ומכירה, דומיא דטביחה כל שנשתרש בחטא", [וראה מה שכתב בזה ה"פרי יצחק" שם].

4. פירש רבינו יהונתן [הובא בשיטמ"ק]: שהיה חייב לחבירו קודם לכן מעות גמורין שהלוה לו, או פרע בהקפה, שקנה בשר ויין מחבירו בהקפה, ועכשיו נתן אותו גנב זאת הבהמה שגנב לחנוני שהקיף לו, ואף על פי שלא באו מעות לידו מעולם, אפילו הכי מיקרי "מכירה"; [וצריך ביאור: כי מאחר שכבר השמיעה לנו הברייתא שאפילו אם נתנו במתנה הרי הוא חייב, למה צריך התנא להשמיענו חידוש זה, וכי גרע זה ממתנה! ?].

5. ב"שיטה מקובצת" הגירסא היא "לבית חמיו".

6. א. פירש רבינו יהונתן [הובא בשיטמ"ק]: ושלח סבלונות לבית חמיו נמי מיקריא מכירה, דשמה תאמר: כיון שקידשה, מקריא "קנין

במכירה [אלא כמתנה בלבד], ואפילו אם יהא בחצירו שהוא ודאי קנין מן התורה לא יקנה במכירה, [וכפי שהוכיח וביאר ב"דברי יחזקאל" סימן ס]; שאם לא כן לא קשיא מידי, שהרי יש לפרש כגון שהיה בחצירו של הלוקח, והקנה לו; וראה "ספר המפתח" מה שהביאו בישוב קושיא זו.

3. הקשה הרשב"א: מנין שהמתנה כמכר לענין חיוב ארבעה וחמשה, והרי בכמה מקומות שהזכירה התורה "מכירה", אין אנו אומרים שמתנה כמכר, וכגון גבי בתי ערי חומה שאמרה תורה: "ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה והיתה גאולתו וגו", וכן לענין גניבת ומכירת נפש, אינו חייב אלא אם גנב נפש ומכרה, אבל אם נתנו במתנה אינו חייב [ב"פרי יצחק" חלק ב סימן נה ד"ה אמנם בחידושי הרשב"א, כתב, שלא מצאנו בשום מקום מה דינו של הגונב נפש ונתנו במתנה, וצריך להגיה: "חזרת יובל"; ופירש את כוונתו, שאם כי חכמים סוברים בשני אלו שהמתנה כמכר, מכל מקום הרי מקרא ילפינן כן, והם שני כתובים הבאים כאחד שאין מלמדין; וראה היטב גם ב"מנחת חינוך" מצוה

לוקח, שהרי המקח נעשה על ידי מוכר ולוקח, אף טביחה על ידי אחר דהיינו שליח מחייב הגנב; ושוב מקישים מכירה לטביחה, לחייב את הגנב אף במכירה על ידי שליח.

ואשמעינן סיפא: גנב והקדיש שהוא חייב, ולהשמיענו: **מה לי מכרו להדיוט** שחייבתו תורה בארבעה וחמשה, **ומה לי מכרו**

לשמים; ויש לחייב בזה כמו בזה. (7)
א. אין גנב מתחייב אלא כשגנב ועשה מעשה קנין בגניבה.

ב. קנין גניבה הוא, או על ידי הגבהה, בין ברשות הבעלים ובין שלא ברשותם; וכן על ידי משיכה, ונחלקו אמוראים בכתובות לא ב, אם משיכה קונה לענין גניבה (8) אפילו

כספו, וליחשוב כמי שנתנה לאשתו, דלא מיקריא נתינה, שהרי "מה שקנתה אשה קנתה בעלה", קא משמע לן דלא דמיא ארוסה לנשואה, ומכירה גמורה היא.

ב. ב"קובץ ביאורים" לב"ק אות נה, הקשה: לפי דעתו של רב ששת לעיל סח א, הסובר שאין הגנב חייב על מכירה אלא אם מכרו לאחר יאוש, ומשום דבעינן "אהנו מעשיו" [דהיינו שנקנתה הגניבה לקונה ביאוש ושינוי רשות], אם כן משמע, שעיקר החיוב הוא על שהוציאו מרשות בעלים, ואם כן גנב ששינה את החפץ וקנאו בשינוי, למה לא יתחייב כמו על מכירה.

וכתב, שהיה אפשר לומר, שגזירת הכתוב היא שאינו חייב על השינוי, שאם לא כן, למה הצרכה התורה לחייב על הטביחה, תיפוק ליה שאין טביחה בלי שינוי; ומיהו משכחת לה טביחה בלי שינוי, כגון אם גנב בהמה מעוברת ושחטה ומצאה בה בן תשעה חי, דקיימא לן שהולד ניתר בשחיטת אמו, שבכי האי גוונא יתחייב משום טביחה על הולד, שהרי כיון שדינו כשחוט ממש, אם כן הרי זה כאילו שחט שתי בהמות יחד [ראה שם שהוסיף דברים בזה], ואם כן אין ראייה מהכתוב, כי אפשר שאף על שינוי הוא חייב, והצרכה תורה לחדש דין טביחה בבן פקועה, שהיא טביחה ואין בה שינוי; [יש לעיין, שהרי לימודו של רב ששת הוא משום דבעינן דומיא דטביחה ד"אהנו מעשיו", וראה לעיל בתוספות סח א שנסתפקו, אם "אהנו מעשיו דטביחה" היינו שקנאה בשינוי

על ידי טביחה, או "אהנו מעשיו דטביחה" היינו שמחסרה מן הבעלים, ולא משום שקנאו; ולכאורה לפי שני ביאורי התוספות אינו חייב על בן פקועה].

וכתב ליישב, כי היות ועל ידי שינוי הרי זה כמו חפץ אחר, וזה הוא טעם הקנין, [וכמו שכתבו התוספות לעיל סה א ד"ה מנין] אם כן אין לחייבו על שינוי, שהרי אינו חייב אלא אם הפקיע את הגניבה מרשות בעלים ועשאה לאינה שלו, אבל אם איבד את הדבר לגמרי, כגון שזרקו לים או לאור אין חיוב ארבעה וחמשה, וכיון דטעמא דשינוי קונה הוא משום הוא משום דהוי כאחר ואין זה מה שגנב, אם כן כשעשה שינוי בגניבה נחשב כאילו איבדה מהעולם ותחתיה נתהוה דבר חדש, ונמצא שמה שגנב לא הפקיע מרשות בעלים אלא איבדו לגמרי מן העולם, ומה שקנה הוא חפץ אחר שלא גנבו, ואם כן אי אפשר שיתחייב ארבעה וחמשה בשביל השינוי שעשה, "וזה נכון מאד".

7. הקשה "הפלאה" לעיל עו א: כאן משמע שצרכה הבריייתא להשמיענו את הסברא "מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים", ואילו לעיל בגמרא עו א, על המשנה שם, שלפום ריהטא נראה ממנה שאינו חייב על ההקדש משום מכירה, מקשה הגמרא מן הסברא: "מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים"? וראה מה שכתב בזה.

8. ראה בתוספות כאן, ובתוספות בכתובות שם,

ברשות הרבים, או שאין משיכה קונה אלא כשמשכו לרשותו, או לסימטא.

בכל אלו הרי זה משלם תשלומי ארבעה וחמשה.⁽¹⁰⁾

מתניתין:

גנב את השור או את השה **ברשות הבעלים**, כלומר: משכו מרשות הבעלים, **וטבח ומכר** אותו **חוץ מרשותם**, שבמשיכתו חוץ לרשותם — לרשות הרבים⁽⁹⁾ או לסימטא — נעשה קנין.

אבל אם **גנב** שלא על ידי הגבהה **וטבח ומכר ברשותם** של הבעלים, הרי זה **פטור**, כי לא נעשה מעשה קנין.⁽¹¹⁾

היה **מושכו** הגנב לשור מרשות הבעלים **ויוצא** עמו חוץ לרשותם, **ומת** השור כשהוא עדיין **ברשות הבעלים**, הרי הגנב **פטור** מלשלם על השור, שהרי לא עשה מעשה קנין.

או **שגנב חוץ מרשותם**, כלומר: היתה הבהמה חוץ מרשות הבעלים והגביהה הגנב שם, והכניסם לרשות הבעלים **וטבח ומכר ברשותם** של הבעלים.

הגביהו הגנב ברשות הבעלים, או **הוציאו מרשות הבעלים** — לרשות הרבים או לסימטא — **ומת**, הרי זה **חייב**, כי עשה מעשה קנין של הגבהה או משיכה.

או **שגנב** על ידי הגבהה או משיכה, ואף **טבח ומכר חוץ מרשותם**.

נתנו⁽¹²⁾ לכהן עבור **ככורת בנו** [שחייב לפדותו], או **לבעל חובו**, או: **לשומר חנם**,

אם לדעת הסוכר שמשכיכה קונה ברשות הרבים, היינו דוקא בגניבה או אף בשאר קניות.

9. ראה הקדמה.

באופן שלא עשה קנין, אם כן למה נקטה המשנה שטבח ברשותם של הבעלים, והרי אין הדין תלוי כלל אם הטביחה היתה ברשות הבעלים או מחוץ לרשותם, ועיקר הדין תלוי אם עשה מעשה קנין או שלא עשה?!

ותירץ בשם הראב"ד: "דהא אתא לאשמועינן, דבעינן המצא תמצא בידו הגניבה, כלומר שתצא מרשות בעלים, ואם נמצאת בידו או בשעת גניבה או בשעת טביחה ומכירה חייב; ואי קשיא לך סיפא: "הגביהו ומת ברשות בעלים, חייב", התם דעתו להוציאו היה, אף על פי שלא הספיק להוציאו, אבל זה שלא הוציאו משם והיה יכול להוציאו, מזיק הוא ואינו גנב שדיבר בו הכתוב"; וראה תוספת דברים בדברי הראב"ד בחידושו.

10. מלשון המשנה היה נראה, שהבבא הראשונה עוסקת, בגניבה ברשות הבעלים, ובטביחה ומכירה חוץ מרשות הבעלים; והבבא השניה, עוסקת בגניבה חוץ מרשות הבעלים, וטביחה ומכירה ברשותם; והשלישית, כשהיו שניהם חוץ לרשות הבעלים, וזה הוא עיקר מה שבא התנא להשמיענו. אך לפי מה שנתבאר בפנים על פי רש"י, נמצא, שהבבא הראשונה עוסקת אף היא בגניבה וטביחה ומכירה חוץ מרשות הבעלים, שאם כי התחיל הגנב למשוך מרשות הבעלים, מכל מקום קנין הגניבה שעושהו לגנב, הרי נעשה ביציאה חוץ מרשות הבעלים.

12. בגמרא מתבאר, מי נתנו, הבעלים או הגנב, ומסקנת הגמרא, שהגנב נתנו.

11. הקשה הרשב"א: א: היות והמשנה עוסקת

הבעלים, פטור; הגביהו או שהוציאו מרשות הבעלים ומת, חייב.

ומאי לאו דזו ששנינו: "היה מושכו, הגביהו, הוציאו" היינו שעשו כן השומר או הכהן או בעל החוב או השואל והשוכר, וכך הוא פירושה של משנתנו:

אמר הגנב לכהן קודם שהגביהו הגנב, שיטלנו הכהן מרשות הבעלים בפדיון בנו של הגנב, או שאמר לבעל חובו שיטלנו בפרעונו, או שאמר לשומר חנם או נושא שכר שיטלוהו משם לשמור עליו, או שאמר לשואל או לשוכר שיטלוהו משם להשתמש בו, והיו "אלו" מושכים את השור ויוצאים מרשות הבעלים, ומת השור קודם שהספיקו להוציאו מרשות הבעלים, הרי הגנב פטור, כי עדיין לא נעשה מעשה קנין לא על ידי הגנב ולא על ידי שלוחיו; אבל אם עשו אלו הגבחה, או שכבר הוציאוהו מרשות הבעלים ונעשית משיכה, כי אז חייב הגנב בהגבחה של אלו. (16)

לשואל, לנושא שכר, ולשוכר. והיה מושכו, (13) ומת השור ברשות הבעלים, הרי הגנב (14) פטור. הגביהו, או שהוציאו מרשות בעלים, ומת, חייב הגנב.

ותתבאר בבא זו בגמרא בסמוך.

גמרא:

בעי אמיר:

האם תיקנו חכמים משיכה בשומרים שלא יתחייב שומר בשמירה עד שימשוך, (15) או לא תיקנו?

אמר רב יימר לאמיר: תא שמע ממשנתנו שתיקנו משיכה בשומרין:

שהרי שנינו: נתנו לכבורות בנו, או לבעל חובו, לשומר חנם ולשואל, לנושא שכר ולשוכר, היה מושכו ויוצא, ומת ברשות

ב. תוספות אינם סוברים כרש"י, וביארו שאי אפשר לפרש את בעיית הגמרא מאימתי מתחייב השומר באחריות והשואל באונסין, כי אין ספק שמשעת משיכה הם מתחייבים, דאם לא כן, מאימתי; ולדעתם, הנידון הוא בדוקא לענין שוכר ושואל, אם מועיל משיכתם שלא יוכלו הבעלים לחזור בהם, וראה בזה מחלוקת גם בשאר הראשונים כאן.

16. א. הקשו התוספות: איך יתחייב הגנב בהגבחה של אלו, ואם משום שעשאו שלוחים, הרי "אין שליח לדבר עבירה"!! ותירצו התוספות, שעד כאן לא אמרו "אין שליח לדבר עבירה" אלא כשהשליח מזיד, אבל כשהשליח שוגג יש שליח לדבר עבירה, ראה דבריהם בד"ה

13. בגמרא מתבאר, מי מושכו [והגביהו והוציאו], האם הכהן וכל השאר משכו מן הבעלים, או שהגנב משך מהם, ומסקנת הגמרא שזה קאי על הכהן.

14. כן הוא לפירושו השני של רש"י, ועל פי פירוש זה תתבאר גם הגמרא שעל בבא זו בעמוד זה, ובהערה יתבאר שם הפירוש הראשון.

15. א. נתבאר על פי רש"י; והנה רש"י בלשונו לא הזכיר כאן אלא שומר, והיה מקום לפרש, שהנידון הוא דוקא לענין שומר חנם ובשכר, ולא לענין שוכר ושואל; אך בהדיא מתבאר בגמרא בבא מציעא צט א, שדין זה אמור גם לגבי שואל.

מושכו, הגביהו, הוציאו", שהכוונה למשיכת והגבהת השומר, או אחד מאלו שנשנו במשנתנו, אלא הכוונה למשיכת והגבהת הגנב –

וכך הוא פירושה של משנתנו:

ואם כן שמע מינה – ממה שנקטה המשנה משיכה והגבהה גם גבי שומרים – תיקנו משיכה בשומרים. (17)

אמר ליה אמימר לרב יימר:

לא כאשר פירשת את אשר שנינו: "היה

נתנו. סובר, שיכול אדם למנות שומר עבורו, אף שהחפץ אינו שלו, [ראה בזה ב"קהלות יעקב" בבא מציעא סימן לג בנדר"ח, שהביא בזה מחלוקת ראשונים]; אבל כשנתנו לכהן או לבעל חובו, שאין הקנין חל שהרי אינו שלו, בזה לא מועיל סברת התוספות ר"ד, וחיובו בזה הוא דוקא משום שהגנב מתחייב בין שהכניסו לרשותו שלו ובין שהכניסו לרשות אחר.

ה. ב"קצות החושן" סימן שמח סק"ד, הוכיח, שלפי שיטת רש"י, אפילו כשהשליח שוגג אין שליח לדבר עבירה; וביאר את סוגייתנו לשיטת רש"י, שהוא הולך כאן לשיטתו בבבא מציעא ח א, שנראה מדבריו גבי שותפין שגנבו, שאם האחד הגביה לו ולחבירו הרי שגם חבירו נעשה גנב עליו, ומשום ד"מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה"; ואם כן אף בעניננו, היות ואלו זוכים לעצמם על ידי הקנין, לכן אמרין "מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה". [ונמצא לפי דבריו, ששומר הקונה חפץ כדי להתחייב בשמירה לבעלים, כשיטת רש"י, זה מיקרי: "מיגו דזכי לנפשיה"].

17. הגמרא צריכה ביאור: האיך מוכח מכאן שתיקנו משיכה בשומרים, והרי אין אנו דנים כאן על חיובי השומר, אלא על חיובי הגנב על ידי משיכת השומר, ואם כן בין אם תיקנו ובין אם לא תיקנו משיכה בשומרים, אי אפשר שיתחייב הגנב אלא כשמשכו השומר, היות והגנב צריך קנין?! וב"קצות החושן" [שם, שמח ד] כתב ליישב

ב. ומבואר מדבריהם, שאם היה הגנב עצמו עושה קנין להקנותו לכהן לבעל החוב או לשומר, היה הגנב מתחייב בזה, אף שלא עשה קנין לקנותו לעצמו, [על כל פנים במקום שקבלת אותו אדם היא בשביל הגנב, שייפדה בנו או שייפרע חובו, או שיעשה עליו שומר עבור הגנב]; שאם לא כן, אפילו אם תמצי לומר שיש שליח לדבר עבירה בשוגג, הרי זה דוקא אם עשה השליח מעשה שיש בו לחייב את המשלח, אבל בנידון דידן הרי עשה השליח קנין כדי לזכותו לעצמו, או להיות עליו שומר, ולמה מתחייב הגנב במעשה זה.

ג. ומדברי הרשב"א בשם הראב"ד נראה, שהוא מחלק בזה בין כהן ובעל חוב לשומר, שהקשה: "אבל הכא, שומר כי מגבה ליה, לא לזכותו לגנב הוא מגביהו, אלא לשמירה בעלמא, אם כן במאי קני ליה גנב", ומכח זה ביאר ביאור אחר בגמרא; ומדבריו שם מבואר, שלא הוקשה לו אלא בשומר, ולא בנתנו לכהן או לבעל חובו, שבזה שפיר מתחייב הגנב על ידי מעשה שלוחו, וראה שם היטב.

ד. ובתוספות רי"ד מבואר בסוגייתנו, שאם שומר מתחייב לשמור בדיבור בעלמא, כי אז היה חייב הגנב אפילו בדיבור בעלמא, ראה שם בד"ה היה מושכו, שכתב: "כיון דאהני עובדין דגנב שמסרו לשומר, יתחייב כפל מאותה השעה ומה צורך למשיכתו של שומר", ולפי זה משומר לא קשיא; ואפשר, שכל סברת התוספות רי"ד אינה אלא בשומר, ומשום שהוא

נתן בעל הבית את השור לכהן לפדיון בנו, או שנתנו בעל הבית לבעל חובו [אך עדיין לא הקנה להם, אלא שנתנו להם באפותיקי, ואמר להם, שאם לא יפרע עד יום פלוני שיהא קנוי להם],⁽¹⁸⁾ או לשומר חנם לשואל לנושא שכר ולשוכר, והיה הגנב מושכו מרשותם של אלו, ומת ברשותם, הרי הוא פטור, ומשום שעדיין לא עשה הגנב מעשה קנין; אבל אם הגביהו הגנב ברשותם של אלו או שהוציאו מרשותם, שכבר היה קנין, הרי הגנב חייב.

תמה רב יימר לאמימר: איך יעלה על דעתך לפרש את הסיפא של משנתנו על משיכת והגבהת הגנב! ? **הא תנא ליה** — לדין זה עצמו — **ברישא** ! ?

תירץ לו אמימר לרב יימר: **תנא רישא** דין זה **בגנב שגנב מבית הבעלים**, ותנא סיפא דין זה **בגנב שגנב מבית שומר**.

אמר ליה רב אשי לאמימר:

לא תדחייא לרב יימר! כי הפירוש שאתה

מפרש במשנתנו, שהמשנה עוסקת ברישא בקנייני הגנב מרשות הבעלים, ובסיפא בקנייני הגנב מבית השומר, אינו מסתבר, כי:

מה לי גנב שגנב מבית שומר, מה לי גנב שגנב מבית בעלים?

אלא לאו, בהכרח שמשנתנו עוסקת בקנייני השומר ושאר הנזכרים, ואכן **שמע מינה**: תיקנו משיכה בשומרין.

ומסקינן: **שמע מינה!** ⁽¹⁹⁾

איתמר נמי, אמר רבי אלעזר: **כדרך שתיקנו משיכה בלקוחות, כך תיקנו משיכה בשומרין**.

תניא נמי הכי:

א. **כדרך שתיקנו משיכה בלקוחות, כך תיקנו משיכה בשומרין**.

ב. **וכשם שהקרקע נקנית ללוקח בכסף**

הרש"י במשנה; ואילו לפי פירושו הראשון של הרש"י, כך הוא פירוש המשנה לפי המסקנא: הסיפא של משנתנו אינה עוסקת בדיני גנב כלל, אלא בדיני הקנינים של הכהן, בעל החוב או השומרים שקיבלו את השור מן הבעלים, וביחס אליהם; ומלמדת אותנו המשנה, שלא חל הפדיון או הפרעון או חיוב השומרים אלא לאחר שנעשה על ידם מעשה קנין של משיכה מרשות הבעלים, או הגבהה; וזה הוא הפירוש "מאי לאו, שומר", כלומר: מאי לאו שמשנתנו עוסקת בחיובי השומר, וכן הוא באמת מסקנת הגמרא.

וזו היא ששינוי: "נתנו [הבעלים] לבכורת בנו

על פי דרכו, שאין מועילה משיכת השומר לחייב את המשלח, אלא משום "מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה", ואם כן הרי ניחא, שאם השומר עצמו אין צריך משיכה, אם כן אין כאן "מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה", ראה שם. ובתוספות רי"ד מבואר, שאם לא תיקנו משיכה בשומרין, אלא שהשומר מתחייב לגנב בדיבור בעלמא, כי אז היה חייב הגנב **בדיבור בעלמא**, ואם כן מוכח שתיקנו משיכה בשומרין; וראה היטב ב"פני יהושע" ד"ה מאי לאו.

18. רשב"א.

19. הסוגיא נתבארה לפי פירושו השני של

מטלטלי בני שטרא ניהו [וכי בני שטר הם]?! כלומר: הניחא כסף, אף שתיקנו חכמים שאין הוא קונה אלא משיכה בלבד, מכל מקום קונה הוא לענין קבלת "מי שפרע"⁽¹⁾ אבל שטר הרי אינו קונה במטלטלים, ולמה תיקנה השכירות בשטר.⁽²⁾

אלא אמר פירש רב חסדא:

בשטר ובחזקה, כך שכירות נקנית לשוכר בכסף בשטר ובחזקה.

ומפרשינן: שכירות דמאי [של מה] אומרת הברייתא שהיא נקנית בקנינים אלו?

עט-ב אילימא שכירות דמטלטלין?

כך הרי אי אפשר לומר, שהרי: וכי אטו

לחזור בו; אבל אמרו: "מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה, הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו"; וברמב"ם [מכירה ז ב]: "וכיצד מקבל מי שפרע, אוררין אותו בבית דין, ואומרים: מי שפרע וכו'".

ב. יש ראשונים החולקים על רש"י, וסוברים ששכירות מטלטלין אכן נקנית בכסף, ומשום שאין שייך בהם הטעם שתיקנו חכמים: "מעות אינם קונות, שמא יאמר לו המוכר: נשרפו חיטיך בעלייה", כלומר, שלא יטרח ויציל אחר שכבר אינם שלו; אבל בשכירות, כיון שלא השכיר אלא לזמן, יטרח המוכר ויציל; והובאה שיטה זו להלכה בשולחן ערוך סימן קצח סעיף ו, וראה "ספר המפתח".

2. א. נתבאר על פי רש"י; והרשב"א כתב: והא שטר לא אשכחן אלא בקרקעות, דכתיב "וכתוב בספר וחתום", ואם לא שהיה כתוב פסוק, אף בקרקע לא היה שטר קונה, וכדאמרינן בקדושין: [כו א]: "בשטר מנלך, דכתיב וכתוב בספר", ו"אגב" נמי שקונה במטלטלין, היינו משום דכתיב: "ויתן להם אביו מגדנות עם ערים בצורות" אבל שטר למטלטלין לא מצאנו.

והרשב"א בבבא בתרא עו ב כתב עוד פירוש: מפני שאינו יכול לסיים אותם בשטר, כמו בקרקע ועבד, שהוא יכול לסייםם "קרקע פלונית במקום פלוני" וכן "עבד פלוני", [והלשון "מטלטלי בני שטרא ניהו", נוח יותר לפירוש זה]. וראה ב"קובץ שיעורים" אות פד, שתמה

או לבעל חובו, והיה מושכו [הכהן או בעל החוב] ומת ברשות בעלים, פטור", כלומר הכהן או בעל החוב פטור מלישא בהפסד השור, כי עדיין לא יצאו הבעלים ידי פדיון וידי פרעון, כי הכהן או בעל החוב לא קנו את השור, ומיתת השור הפסדם של בעלים הוא; ואם כבר הגביהו או שמשכו הכהן או בעל החוב את השור, כי אז הכהן או בעל החוב "חייב", כלומר: הפסד מיתת השור היא עליהם, שברשותם מת, כי כבר קנאוהו.

וכן הוא הדין לגבי חיוב השומרים באחריות על מיתת השור, שאם עדין לא הגביהו או משכו, הרי הם פטורים מלשלם על מיתת השור, ואם כבר הגביהו או משכו, חייבים הם באחריות מיתת השור, ומשום ש"תיקנו משיכה בשומרים" ואין הם חייבים באחריות, קודם שעשו קנין.

וביאור דחיית הגמרא: "לא גנב" אינה שונה בין שני הפירושים.

וכתב רש"י, שפירוש זה אינו עיקר, ומשני טעמים:

האחד: דחוק הוא לשון "פטור" ו"חייב" שאומרת המשנה ביחס לכהן או לבעל החוב, כי היה להם לומר "לא הפסיד, והפסיד".

השני: למה מתחייבים השומרים כולם באחריות מיתת השור, והרי שואל בלבד הוא שחייב באחריותו של שור שמת כדרכו.

1. א. פירוש, דשנינו במשנה בבבא מציעא מד א: "נתן לו מעות, ולא משך הימנו פירות, יכול